

Zorg voor de Schepping

Beste aanwezigen; vrienden, kennissen en collega's van Geert.
Goedemiddag. Het is goed u allemaal bij elkaar te zien, allemaal ter ere van de jubilaris in ons midden.

Allereerst dank dat ik hier mag staan en voor u mag spreken. Het is voor mij niet vanzelfsprekend om hier te staan. Ik sta hier in de Grote Kerk van Den Bosch, op een religieus podium, ten midden van een kerkgemeenschap, terwijl de boodschap die ik verkondig, in tegenstelling tot die van de andere sprekers geen roeping van of tot God is. Daarom extra veel dank dat ik ten midden van jullie mag spreken over hetgeen mij aan het hart gaat.

U vraagt zich wellicht af waar mijn toespraak zich dan op zal richten en ook hoe een niet-religieus of twijfelend persoon als ik terecht is gekomen in het netwerk van onze jubilaris. Ik zal proberen hier kort over te zijn.

In 2016 en 2017 heb ik gedurende een jaar lang een afstudeerstage gedaan bij de Katholieke Vereniging Voor Oecumene, waarvan Geert directeur is. Ik heb daar nauwgezet de pauselijke Encycliek *Laudato Si'* doorgelezen en daar voorzichtig, punt na punt, vergelijkingen met sociaalwetenschappelijke inzichten en concepten mee gemaakt en heb vervolgens conclusies getrokken. Uiteindelijk resulteerde dit in dit boekje, dat ik ter illustratie heb meegenomen: een gezamenlijke uitgave van de KVO en de Konferentie Nederlandse Religieuzen.

Inmiddels is die tijd lang vervlogen en staan wij als samenleving aan de rand van het nieuwe decennium: de jaren '20 van de 21^e eeuw. Toch kan ik nog vrij gemakkelijk terugdenken aan de tijd dat ik aan het Emmaplein heb rondgelopen.

Allereerst denk ik dan aan het frequent te laat aankomen met de trein; niet vanwege problemen op het spoor, maar door mijn eigen gebrek aan nachtrust. Maar ondanks dat ik op dat gebied in gebreke bleef schijn ik in dat jaar toch iets bijzonders te hebben gedaan. Geert heeft in mij een soort overtuiging gezien die hij niet bij veel andere mensen zag. Over die overtuiging... een soort 'zending' of 'roeping', maar dan zonder de traditionele Christelijke betekenis, mag en wil ik vandaag met u praten.

Hoewel ik invloed van de Heilige Geest niet uitsluit, voelt het voor mij eerder gepast te spreken van een 'heilige overtuiging' van mezelf om iets na te willen laten hier op aarde. Ik wil in dit leven bijdragen aan de gemeenschap, aan een inclusieve en rechtvaardige samenleving.

Inclusie is ook een belangrijk thema in het werk van Geert, in zijn streven naar oecumene; het vormen van één inclusieve kerk.

Tot vorige week zou ik na deze regel meteen met u in mijn persoonlijke beweegredenen duiken... Maar ik heb, met instemming van Geert, besloten dit podium figuurlijk eerst op te dragen aan iemand die jullie, in tegenstelling tot mijn nederige zelf, allemaal kennen: Greta Thunberg.

Jullie kennen ongetwijfeld dit Zweedse meisje dat nu al meer dan een jaar staakt voor het klimaat en een wereldwijde beweging heeft gestart voor de milieu- en klimatrechten van de nieuwe generatie. Ik bewonder haar.

Aan het ontwijken van de leerplicht lijkt in eerste instantie weinig nobels te ontdekken, maar het verhaal van Greta is des te ontroerender wanneer je kijkt waar ze vandaan komt.

Net als ikzelf, heeft Greta de pech om met een vorm van autisme door het leven te moeten gaan. Dat stelt bijzonder grote uitdagingen aan iemands levensloop. Toch heeft zij het voor elkaar gekregen boven de massa uit te stijgen en deze zomer over de Atlantische Oceaan naar New York te zeilen, om daar de Verenigde Naties toe te spreken.

Jullie kennen ongetwijfeld haar emotionele speech: How dare you...

Ik zie veel parallellen tussen mijzelf en deze jonge vrouw; en het doet mij daarom ook extra pijn als mensen Greta in diskrediet brengen vanwege haar beperking en haar hierdoor ontoerekeningsvatbaar verklaren.

Ik moet toegeven; ik raak zelf door mijn autisme ook menig keer uit balans. Niet dat ik dan 'How dare you?' roep, maar ik wil me eerder in een hoekje verschuilen van angst. Toch zijn er ook zeldzame keren dat ik mezelf ook zo kwaad, of beter gezegd, machteloos voel, net als Greta in de Verenigde Staten. Het voelt dan alsof er een oorverdovend vals akkoord door mij heen schiet. Het gebeurt wanneer iemand tart aan mijn kernwaarden en een ander genadeloos onrecht aandoet.

Op dit moment kreunt zuster aarde van de pijnscheuten die de mens haar aandoet. Ze staat letterlijk in brand: de Amazone en de taiga branden af en maken plaats voor een verwoestende leegte.

Paus Franciscus riep met zijn Encycliek op tot actie. Hij kon niet geloven dat de mens, gedreven door de goedheid van God, door destructie van zijn eigen habitat aan zijn einde zou komen. Toen Paus Franciscus het in een zaal vol Duitse wetenschappers opnam voor de rechten van de toekomstige generaties zei een wetenschapper tot hem: "Eerwaarde Paus, denkt u echt dat er nog nieuwe generaties zullen komen?".

Ik ben vandaag de dag wetenschapper en evalueer in Den Haag diverse vormen van milieubeleid. Het is naar dat ik u moet bekennen dat ik de

cynische blik van de wetenschap deel. Het is eigenlijk al te laat voor redding. Ik probeer mij inmiddels te berusten in dit noodlot van de wereld, zonder dat ik over ga tot passiviteit.

Want weet u... eigenlijk is het al te laat. Klimaatverandering zal hoe dan ook ruim de 2 graden Celsius overtreffen deze eeuw, tal van dier- en plantensoorten zullen verloren gaan. Oerbossen, koraalriffen; onze kinderen en kleinkinderen zullen ze niet meer kunnen zien. Ik kan het zelfs scherper stellen: ik leef oprecht in de verwachting van de eindtijd... al verschil ik waarschijnlijk met de u of de Schriftgeleerden van mening over wat dat zal betekenen.

Ik praat namelijk niet over de Christelijke dag des oordeels, maar over een dag waarop de mens haar eigen leefomgeving onleefbaar heeft gemaakt; niet zozeer door de klimaatverandering zelf; maar de hierop volgende golf van humanitaire crisissen, oorlog en tenslotte nucleair geweld. Zoals wetenschappers laten zien met de Doomsday-klok, is het al bijna zo ver. Er bestaat een grote kans dat uw kleinkinderen allemaal tegelijk van deze aarde worden weggevaagd, althans in mijn visie.

De vraag is alleen oprecht: is dat erg? Die wellicht bizarre vraag is op drie manieren te beantwoorden.

Vanuit een ecocentrisch perspectief is de catastrofe als volgt samen te vatten:

De aarde zegt tegen een andere planeet: "Ik heb jeuk. Mijn huid is aangetast. Ik denk dat ik naar de dokter moet." Zegt de andere planeet: "Nee, maak je geen zorgen. Dat zijn mensen. Dat gaat vanzelf weer over." Zoals u begrijpt speelt deze grap zich af op een geologische tijdschaal en niet op de scheurkalender van 2019.

De planeet overleeft, het leven overleeft. Alleen de mens niet. Misschien wel een zegen voor het heelal.

Nu vanuit een antropocentrisch perspectief: de mens. Het einde der beschaving is niet bepaald iets om trots op te zijn. Het is de vraag of de mens in staat is haar driften en grillen te bedwingen om iets heiligs als de aarde te beschermen. De vrijheid die de mens heeft gekregen heeft, komt met een grote prijs. Als de mens grenzeloos van de vrijheid geniet, beschadigt deze ook alles wat hij liefheeft. Zonder Leviathan, of misschien zelfs zonder God die gezag afdwingt is de mens overgeleverd aan haar eigen slechtheid, zoals Thomas Hobbes al in 1651 schreef.

En tot slot beantwoordt ik mijn vraag ook nog vanuit een persoonlijk perspectief. Of er een God is of niet... ik wil na mijn dood niet verantwoordelijk gehouden worden voor onverschilligheid en het afwentelen van problemen op de generaties die na mij komen. Als het aan

mij ligt, ga ik, al is het een druppel water op een gloeiende plaat of een bord met biologische spek en bonen, vechtend ten onder. Zodat iemand, en misschien God wel weet dat ik mijn best heb gedaan om een goed mens te zijn en te redden wat er te redden viel. Dát is het vuur dat in mijzelf brandt.

Ik dank u voor uw aandacht.

Rick de Vries